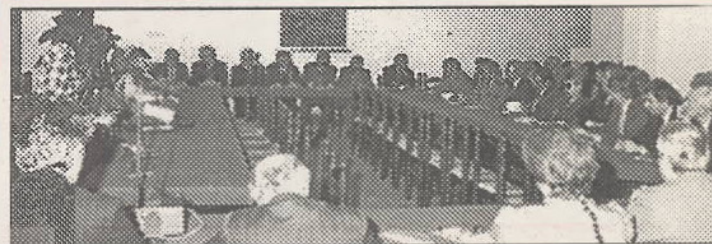

OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național,
editată de FUNDAȚIA „ROMÂNIA DE MÂINE”

1 DECEMBRIE 1918
*zi sfântă în istoria
milenară a românilor*

pag. 4 - 5

27 - 28 noiembrie 1995
Sala Senatului
Universității „Spiru Haret”

**Sub egida Ministerului de Interne și a Fundației „România de Măine”
a avut loc Colocviul**

PROTEJAREA PATRIMONIULUI CULTURAL NAȚIONAL

**Colocviul
este
o conectare
la România
care a fost
și care
este.**

Salutul rostit de senatorul VASILE VĂCARU

Domnilor și doamnelor,
Am ținut să fiu prezent la această
manifestare datorită faptului că ini-
țiativa Fundației „România de Măine”
este o conectare la România care a fost
și care este.

Așa cum spunea domnul ministru
secretar de stat, Ghicju Pașcu, în pe-
rioda care a trecut, cei 5-6 ani, cercuri
și oameni interesați au făcut tot ce au
putut ca să abroge legea și alte re-
glementări privind patrimoniul cultural,
fapt care a făcut posibilă trecerea frau-
duloasă peste graniță a multor valori ale
culturii românești.

Vreau să vă asigur că din partea Se-
natului va fi toată disponibilitatea pentru
a elabora o lege care să îngrădească
posibilitatea acțiunilor ilegale, a furtului
și a fraudei. Este bine cunoscut din istorie
că un stat a fost puternic în măsura
în care cultura lui a fost puternică. Ceea
ce rămâne după noi, ceea ce rămâne pur
și simplu, fie un obiect de artă, fie o
carte, fie un film, fie orice altă formă de
manifestare a spiritului, ne îndreptățeste

să vorbim de valoarea unuia sau altuia,
de valorile incomensurabile.

Am ținut să fiu aici, lângă dume-
neavoastră, și aș ruga pe cei care au
adiacență cu problemele dezbătute as-
tăzi să vină și la Senat pentru a discuta
pregătirea legiferării atât de necesare.
Este o lege care are importanță deo-
sebită și care trebuie neapărat adoptată.

Regret faptul că am venit aici sin-
gur, nu împreună cu colegii din comisiile
de cultură de la Camera Deputaților și
de la Senat. Aici este vorba de a apăra și
ocroti ceea ce ne-au lăsat înaintașii, de a
păstra pentru copiii noștri ceea ce avem,
chiar dacă acest avut a fost împuținat.

Mi-a făcut o mare plăcere să revăd
aici pe mulți colegi cu care am lucrat și
pe alți domni. Mi-a făcut plăcere pentru
că îi respect.

Am fost întrebat ce am câștigat în
1989: un lucru știu, pe plan material nu
prea mult dar, ca unul care am fost și
cenzor și cenzurat, afirm că am câștigat
dreptul de a spune ceea ce gândesc.

**Este
necesară
o nouă
lege.**

**Cuprinzătoare
și eficientă**

Cuvântul inaugural rostit de secretarul de stat
în Ministerul de Interne, GHICJU PAȘCU

Stimați invitați, doamnelor
și domnilor,

Deschidem lucrările Colocvi-
ului cu tema „Protejarea patri-
moniului cultural național” patronat
de cele două instituții care au or-
ganizat manifestarea: Ministerul de
Interne, care are și acest obiectiv în
strategia sa de participare la pregă-
tirea integrării României în Uniunea
Europeană și Fundația „România de
Măine”, care deschide un amplu
program de cercetare vizând acest
domeniu.

Vă mulțumesc de pe acum, în
primul rând pentru prezență și, an-
ticipat, pentru contribuția dume-
neavoastră la această manifestare.
De altfel, este un succes pe care îl
înregistrăm întrucât am reunit în

aceste zile specialiști de valoare în
domeniul creației, valorificării și
conservării bunurilor care fac obiec-
tul ocrotirii patrimoniului cultural
național și universal.

Subiectul ce va fi dezbătut în
aceste două zile este deosebit de
generos și de mare actualitate. După
cum cunoașteți, în 1990, Legea 63
din 1974 a fost abrogată. În acest
moment nu avem un cadru legislativ
care să asigure un regim juridic al
bunurilor din patrimoniul cultural
național. De aceea, nu de puține ori,
prin mijloace diferite, au fost sus-
trase bunuri din patrimoniul cultu-
ral național și vândute în străinătate.
De multe ori, aceasta s-a făcut cu
acte în regulă și, trebuie să spunem
că, după 1990, pe teritoriul țării
noastre acționează traficanți de

obiecte de artă, ceea ce este un lucru
cert.

Principalul motiv pentru care
ne-am hotărât să organizăm acest
colocviu este acela de a sensibiliza
legislativul și opinia publică în
vederea adoptării unor măsuri de
protejare a patrimoniului nostru
național. Orice obiect de patrimoniu
înstrăinat înseamnă un lucru pier-
dut, o pagină a artei ce nu mai poate
fi scrisă. Bineînțeles, nu orice
obiect de artă este obiect de patri-
moniu. Se impune o diferențiere, o
delimitare a ceea ce înseamnă pa-
trimoniu național și, de asemenea,
cum se definește juridic un obiect
de patrimoniu. Expertizarea acestor
obiecte ar trebui să ducă la reali-
zarea unui sistem informațional la
care să aibă acces toate organele
abilitate, care se ocupă de prote-
jarea obiectelor aparținând patri-
moniului cultural național. Avem
nevoie de buni specialiști care să
poată acționa în această direcție.
Numai astfel vor putea fi evitate
abuzurile.

Toate acestea trebuie susținute
de un cadru legal, adecvat. Nu
putem spune că avem un stat de
drept dacă nu suntem în stare să ne
protejăm patrimoniul.

Participarea la acest colocviu a
unor personalități și a unor specia-
liști de mare valoare, care reprezintă
instituții importante ale statului, ne
dă garanția că obiectivul propus va
fi atins în planul cercetării și în
activitatea practică de punere în
valoare și ocrotire a patrimoniului
nostru cultural național.

Vă mulțumesc pentru atenție.

PATRIMONIUL NAȚIONAL ȘI INTEGRITATEA ETNOSPIRITUALĂ A UNEI NAȚIUNI

CĂTRE O ȘTIINȚĂ A PATRIMONIULUI NAȚIONAL

Referatul prezentat de
prof.dr. AURELIAN BONDREA,
președintele Fundației „România de Măine”

Onorat prezidiu,
Stimați invitați,

Vă rog să-mi permiteți, și mie,
să adresez, mai întâi, un călduros
salut tuturor participanților la aceas-
tă importantă manifestare științifică,

pe o temă de mare însemnătate și
actualitate, teoretică și practică,
pentru societatea românească, și
anume, *Protejarea patrimoniului
cultural național.*

În cadrul acestei teme, mi-am
propus să supun atenției dumea-

voastră trei probleme:

I. Relația dintre definiția cul-
turii și definirea patrimoniului cul-
tural național.

II. Patrimoniul comunitar și
patrimoniul național.

III. Perspectiva constituirii unei
noi științe, alături de Sociologia
Culturii, și anume *Sociologia Pa-
trimoniului Cultural Național.*

(Continuare în pag. 3)

APELUL

către
Parlamentul
României

adoptat de participanții
la Colocviul „Protejarea
patrimoniului cultural
național” va fi publicat
în numărul următor al
revistei noastre.

27 - 28 noiembrie 1995,
la Palatul Sporturilor și Culturii,
Sala Senatului Universității
„Spiru Haret”,
a avut loc COLOCVIUL

PROTEJAREA PATRIMONIULUI CULTURAL NAȚIONAL

Timp de două zile, 27 și 28 noiembrie a.c., la sala Senatului Universității „Spiru Haret” din Palatul Sporturilor și Culturii, s-au desfășurat lucrările unei importante manifestări științifice și teoretice, cu ample implicații practice: Colocviul „Protejarea patrimoniului cultural național”, organizat de Direcția de Cultură și Sport din Ministerul de Interne și Academia de Cultură Națională „Dimitrie Gusti” din cadrul Fundației „România de Măine”.

Consacrat unei problematice de larg interes public, cu adevărat național, răspunzând unor cerințe de o deosebită actualitate pentru afirmarea și dezvoltarea valorilor cultural-spirituale ale națiunii noastre, Colocviul a reunit personalități de seamă ale vieții politice, sociale, economice, culturale, specialiști de înaltă valoare în domeniile creației, apărării, conservării și dezvoltării patrimoniului cultural național, membri ai Academiei Române, cadre universitare, cercetători științifici, studenți.

Reuniunea a fost deschisă de Ghicju Pașcu, secretar de stat în Ministerul de Interne, care a condus lucrările din prima zi. În continuare, senatorul Vasile Văcaru a rostit un cuvânt de salut.

În cadrul lucrărilor din prima zi, au prezentat referate: prof. dr. Aurelian Bondrea - „Patrimoniul național și integritatea etnospirituală a unei națiuni. Către o știință a patrimoniului național”, Voica Maria Pușcașu, director adjunct al Direcției Monumentelor Istorice din Ministerul Culturii - „Elemente ale strategiei Ministerului Culturii în domeniul protejării monumentelor istorice” și preot prof. Ion Buga, Facultatea de Teologie - „Patrimoniul bisericesc - parte componentă a patrimoniului cultural național”.

În continuare, au prezentat comunicări: Mihai Ungheanu, secretar de stat în Ministerul Culturii, acad. Romulus Vulcănescu, președintele Consiliului de Științe Etnologice din cadrul Fundației „România de Măine”, Alexandru Chiriacescu, expert parlamentar la

Senatul României, g-ral de brigadă (r) Lucian Cuda, cercetător științific al Institutului de Sociologie și Opinie Publică din cadrul Fundației „România de Măine”, prof. dr. Mihai Diaconescu, Universitatea „Spiru Haret”, prof. Virgiliu Z. Teodorescu, Direcția Generală a Arhivelor Statului, Dan Matei, Centrul de Informatică și Memorie Culturală din Ministerul Culturii.

În a doua zi a lucrărilor - conduse de prof. dr. Ion Dodu Bălan, președintele Academiei de Cultură Națională „Dimitrie Gusti”, și colonel Ion Anghel Mănăstire, șeful Direcției de Cultură și Sport din Ministerul de Interne - au prezentat referate: Marin Radu Mocanu, director adjunct în cadrul Direcției Generale a Arhivelor Statului - „Fondul Arhivistic Național - parte componentă a patrimoniului cultural național”, lt. col. Virgil Voiculescu, Inspectoratul General al Poliției - „Probleme actuale ale muncii de poliție pe linia ocrotirii patrimoniului cultural național”, Viorica Ștefănescu, Direcția Muzeelor, Colecțiilor și Artelor Vizuale din Ministerul Culturii - „Probleme ale securității în muzee; preocupări internaționale”.

Au prezentat comunicări: acad. Ion Coteanu, rectorul Universității „Spiru Haret”, prof. dr. Ilie Bădescu, director științific al Institutului de Sociologie și Opinie Publică din cadrul Fundației „România de Măine”, Mariana Vasiliu, Direcția Muzeelor, Colecțiilor și Artelor Vizuale din Ministerul Culturii, general Nicolae Berechet, Inspectoratul General de Poliție, Gheorghe Mărgărit, Parchetul General - Parchetul de Apel Prahova, Carol König, Direcția Muzeelor, Colecțiilor și Artelor Vizuale din Ministerul Culturii, Irina Oberlender, Centrul de Informare și Memorie Culturală, Adrian Adamache, Direcția Generală a Arhivelor Statului, Dan Baicu, Filiala Arhivelor Statului Covasna, colonel Alexandru Mureșan, Direcția Generală de Pașapoarte și a Poliției de Frontieră, ing. Gabriela Tuas, specialist în cadrul Muzeului Militar Național,

Liliana Mârșanu, Direcția Muzeelor, Colecțiilor și Artelor Vizuale din Ministerul Culturii, col. Cristian Pârlog, col. Gheorghe Sărac, col. Marcel Chirîșescu, dr. Maria Cobianu-Băcanu, Aurel Preda.

Referatele și comunicările au fost urmate de discuții în cadrul cărora s-au abordat, dintr-o perspectivă multidisciplinară, probleme esențiale, acute ale păstrării, apărării și dezvoltării patrimoniului cultural național, formulându-se, în același timp, numeroase sugestii, propuneri concrete, vizând îmbunătățirea radicală a activității desfășurate în acest domeniu.

În referatele și comunicările susținute, participanții la colocviu au acordat, în mod justificat, o atenție aparte **aprofundării teoretice a conceptului de patrimoniu cultural național**, definirii științifice a acestuia și a componentelor sale principale, caracterizării obiectului de patrimoniu. În acest cadru, au fost examinate relația dintre cultură și patrimoniul cultural național, dintre patrimoniul comunitar și patrimoniul național. S-a demonstrat, cu argumente pertinente, necesitatea constituirii unei noi științe, diferită de sociologia culturii, și anume **sociologia patrimoniului național**.

În același sens, unii vorbitori au subliniat **legătura indisolubilă existentă între patrimoniul cultural național și identitatea națională**, pornindu-se de la realitatea că, în esența lor și dincolo de orice tendințe obiective de apropiere pe plan mondial, **culturile sunt profund naționale** iar orice lezare a acestora, orice agresiune la adresa patrimoniului național al unui popor nu pot decât să afecteze grav și ireversibil înseși spiritualitatea și forța sa de creație, caracteristicile sale fundamentale, ca entitate distinctă în ansamblul comunității mondiale, sărăcind astfel și potențialul spiritual al întregii omeniri.

Pornind de la aceste considerente, vorbitorii au făcut numeroase referiri la faptul că, după decembrie 1989, în lipsa unui cadru legislativ adecvat - prin abrogarea Legii nr. 63/1974 și a actelor

normative elaborate pentru aplicarea acesteia, - ca și prin folosirea abuzivă a libertăților democratice, au luat amploare comerțul ilicit cu obiecte de artă, susținut de rețele specializate, cu structuri organizatorice și ierarhice bine definite. S-a constituit, se poate spune, o adevărată mafie a patrimoniului cultural național (mobil și imobil). Au luat, totodată, amploare degradarea, deteriorarea și chiar distrugerea unor bunuri din patrimoniul cultural național, a unor monumente istorice și situri arheologice. Pe bună dreptate, unii participanți la colocviu au calificat asemenea acțiuni criminale drept **agresiuni fățișe la adresa poporului român, a identității sale naționale, a patrimoniului nostru național**. S-a vorbit chiar de un „război ascuns”, purtat de unele forțe transnaționale, împotriva statului național unitar român. Pe deplin justificat, s-a subliniat, în acest sens, cerința imperativă de a se pune capăt cât mai repede unor asemenea activități distructive, antinaționale.

Concluzia unanimă la care au ajuns participanții la colocviu a fost, firește, aceea de a se **urgenta adoptarea, de către Parlamentul țării, a unei legi adecvate**, ca și elaborarea unor hotărâri guvernamentale corespunzătoare, care să pună capăt distrugerii și jefuirii bunurilor din patrimoniul național, să asigure regimul juridic al acestuia, să pună la dispoziția statului, a diferitelor instituții, a opiniei publice, pârghiile necesare pentru eradicarea, și din acest domeniu al vieții sociale, a corupției.

Desigur, crearea cadrului legislativ necesar este condiționată de **elaborarea și promovarea fermă a unei politici corecte, responsabile de largă perspectivă** privind patrimoniul național, ale cărei obiective să fie împărțite și susținute activ de toate instituțiile statului, de toate forțele politice, indiferent de orientările lor ideologice, de societatea civilă în ansamblu. Așa cum s-a remarcat în cadrul Colocviului, elaborarea unei strategii viabile în acest domeniu constituie o **parte integrantă și a strategiei generale de**

aderare a României la Uniunea Europeană.

Legile și hotărârile care vor fi adoptate, ca și legile și hotărârile existente, vor trebui aplicate în viață cu fermitate, fără nici un fel de concesie. În această privință, un rol important revine Ministerului de Interne, Ministerului Culturii, Ministerului Învățământului, Ministerului Tineretului și Sportului. Apărarea patrimoniului cultural național impune **efortul comun al tuturor instituțiilor statului de drept**, colaborarea strânsă a unor mulți factori, a forurilor centrale, cât și a organismelor locale. În acest context s-a subliniat și rolul important pe care mass-media, presa, radioteleviziunea îl pot avea în educarea permanentă a opiniei publice în spiritul apărării și respectării valorilor culturii naționale.

Este necesar, au subliniat unii vorbitori, să facem mai bine cunoscut patrimoniul nostru național atât în interiorul țării, cât și în lume, ținând seama și de faptul că acesta reprezintă o parte integrantă a patrimoniului cultural universal; în acest scop, se cer a fi folosite diferite mijloace, printre care un loc de primă însemnătate îl poate avea informatica.

Merită subliniat faptul că **toți participanții la dezbateri au salutat inițiativa organizării unei asemenea acțiuni de către Ministerul de Interne și Fundația „România de Măine”**, au pus în evidență utilitatea ei, valoarea caracterului său multidisciplinar, relevând, totodată, necesitatea continuării unor astfel de discuții atât pe plan central, cât și local, dar și cerința ca asemenea manifestări să nu rămână doar de domeniul teoriei, ci să fie urmate de măsuri practice, de aplicarea în viață a inițiativelor și propunerilor raționale.

La încheierea lucrărilor, participanții au adresat un Apel către Parlamentul României pentru urgentarea adoptării Legii protecției patrimoniului național.

CONSTANTIN FLOREA

Patrimoniul național și integritatea etnospirituală a unei națiuni

CĂTRE O ȘTIINȚĂ A PATRIMONIULUI NAȚIONAL

(Continuare din pag. 1)

I. În ceea ce privește **corelația dintre conceptele de cultură și patrimoniul cultural național**, menționez că patrimoniul cultural poate fi definit la o scară teritorială dată și poate fi interpretat **dinamic** sau **static**. Dacă lărgim definiția noțiunii de cultură trebuie să lărgim și sfera de cuprindere a noțiunii de patrimoniu. Este firesc ca, în acest context, să-l invoc pe Dimitrie Gusti, care, din necesitățile reformei în cultură, propune **trei niveluri** sau sfere de definire a culturii:

a. Primul nivel - cultura, în înțelesul unui sistem de bunuri culturale, care formează stilul unei epoci: un cod, o melodie, o descoperire științifică, un cult religios, un mit, un sistem simbolic etc. sunt - spunea Gusti - astfel de „bunuri”, care alcătuiesc împreună „cultura obiectivă”.

b. Al doilea nivel - cultura ca totalitate de reguli obiective în instituțiile unei societăți, cum ar fi statul, biserica, organizările economice etc. Toate acestea formează „cultura instituțională”.

c. Al treilea nivel - cultura personală, adică „raportul trăit, viu (...) între persoana de cultivat și valoarea de cultură” (bunul cultural).

Din această a treia perspectivă se face distincția între „cultura creatoare” și „cultura asimilată” care formează, împreună, un circuit social. După cum preciza Dimitrie Gusti, „creația circulează pentru ea, odată asimilată, să devină, la rândul ei, condiția unei noi creații etc.”.

Dacă privim cultura, din perspectiva **culturii creatoare**, atunci trebuie să luăm în considerare „funcția socială a inteligenței” și să introducem alte două concepte: „**potențialul inteligenței naționale**”, înțeles ca totalitatea capacităților creatoare ale unei națiuni în toate domeniile, la un moment dat, și „**capitalul intelectual**” sau „**cultural**”.

Capitalul intelectual face posibile invențiile, descoperirile, inovațiile etc. în toate domeniile vieții. Cercetările științifice de până acum ne arată că, într-o societate, există trei forțe sau puteri creatoare, toate având aceeași importanță: **capitalul, munca și inteligența**. Nici o reformă serioasă nu trebuie să ignore pe vreuna dintre acestea. Prin inteligență înțelegem: invenție, știință, geniu, talent, capacitate, abilitate, calificări (profesionale). Toate acestea pot fi desemnate printr-un „termen generic”: **inteligență**. Când ne referim la **sensul static și economic** al inteligenței, apelăm la conceptul de „**capital intelectual**”, iar atunci când trebuie să subliniem **sensul dinamic și social** al funcției creatoare a unei culturi, folosim conceptul de **inteligență**.

La rândul său, capitalul intelectual poate fi definit **static**, ca stoc, și **dinamic**, ca funcție deosebit de complexă, dar și ca proces de creștere ori de scădere a culturii în timp, la scara unei societăți.

Capitalul intelectual formează, așadar, cea parte a unei culturi, pe care o colectivitate dată o întrebuințează efectiv în procesele sale de viață. La rândul său, patrimoniul cultural include **totalitatea bunurilor culturale** „active” (folosite) și „pasive” (stocate) ale unui popor.

Când vorbim despre **patrimoniul**

cultural al unei națiuni în sens dinamic, trebuie să includem, pe lângă **totalitatea bunurilor culturale**, și **inteligența**, adică **potențialul creator sau de creație** al unei națiuni (în genere al unei „unități sociale” date: un grup, o comunitate, o instituție etc.). Potrivit lui Gusti, reforma trebuie să ia în considerare atât **stocul de bunuri culturale**, cât și **potențialul de inteligență** al unei națiuni. Pornind de la o asemenea înțelegere a lucrurilor, trebuie să recunoaștem, în buna tradiție a marelui sociolog român, importanța deosebită a existenței și funcționării unor instituții speciale, care să se ocupe de studierea condițiilor specifice creației spirituale românești, ca și de formele de protecție și de sporjire a acestora.

În SUA, remarca D. Gusti, la vremea sa, asemenea instituții de cultură erau Fundațiile, care aveau deja o vârstă considerabilă, dispuneau de o remarcabilă acumulare de fonduri și de experiență, cunoscând o extindere, care au făcut din

Referatul prezentat de prof.dr. AURELIAN BONDREA, președintele Fundației „România de Măine”

ele **instituții reprezentative la scară mondială**. Fundațiile culturale sunt instituții care studiază condițiile specifice ale **creației spirituale**, elaborează strategii și programe de protecție a inteligenței și de afirmare a creativității. Pe această linie se înscrie și **Fundația „România de Măine”**, ca instituție de cultură, știință și învățământ, confirmând, prin modesta sa experiență, concluziile marelui sociolog român Dimitrie Gusti. Se poate vorbi astfel despre o **politică de patrimoniu**, care se practică astăzi în toate statele lumii și care se referă la identificarea acelor sisteme de mijloace capabile să susțină creația culturală, să mențină procesele de creștere a patrimoniului și să protejeze inteligența creatoare în raport cu fenomenele deculturative, cu procesele „**contraculturii**” și cu politicile sau practicile de „**agresiune culturală**”, îndreptate împotriva unui grup sau chiar împotriva unei națiuni întregi. Din păcate, și la noi în țară, suntem martorii unei perioade în care agresiunea fenomenului corupției a cuprins toate sferele societății românești și o afectează cel mai grav, punând chiar în pericol patrimoniul național.

Singura soluție pentru salvarea patrimoniului național o reprezintă adoptarea cât mai urgentă a unor politici speciale, concretizate în legi, măsuri și atitudini ferme din partea statului și a opiniei publice, pentru apărarea, protejarea și dezvoltarea patrimoniului nostru național.

II. Unele considerații cu privire la patrimoniul comunitar și patrimoniul național.

Patrimoniul cultural mai poate fi definit luând ca sistem de referință colectivitatea în raza căreia se află situate bunurile de patrimoniu. Raportate la acestea, bunurile de patrimoniu pot fi în proprietatea unor familii, în proprietatea unei comunități sau în proprietatea statului.

Vorbim, în acest caz, despre patrimoniul indivizilor sau al familiilor, patrimoniul comunității și patrimoniul statului.

Bunurile de patrimoniu pot fi încadrate în categoria patrimoniului național, în raport cu **criteriul valoric** și cu **criteriul proprietății**. Cele două criterii se suprapun doar parțial. Există bunuri de patrimoniu aflate în proprietatea familiilor, care, însă, prin valoarea lor, intră sub incidența legii patrimoniului național, astfel că, deși indivizii au dreptul să le vândă și să le cumpere, n-au dreptul să le înstrăineze de țara de apartenență. Există bunuri de patrimoniu, care fac parte direct din proprietatea statului respectiv, cum ar fi patrimoniul muzeelor de stat. Ele au regim de bunuri custodiale, aflate adică în custodia muzeului, dar aparținând de fapt statului și deci națiunii respective. Acestea, practic, nu pot fi nici vândute și nici înstrăinate.

Ele ar putea să devină obiectul unor tranzacții sau deposedări nu-

comunitate, nici etnică și nici religioasă, n-are dreptul, sub nici un motiv, să înstrăineze bunuri de patrimoniu. O comunitate dată are dreptul să se folosească de bunurile de patrimoniu aflate în posesiunea ei și are datoria să le sporească sau, cel puțin, să le conserve, dar n-are dreptul să le înstrăineze.

Toate bunurile de patrimoniu dobândite prin folosirea forței de muncă naționale intră sub regimul confiscării ori de câte ori folosința acelor bunuri se preschimbă într-o amenințare a integrității spirituale, patrimoniale și teritoriale a unei națiuni și ori de câte ori apar semne clare că agentul posesor inițiază operații de **înstrăinare** a bunurilor respective.

Sunt bunuri de patrimoniu național toate bunurile patrimoniale care aparțin unor comunități etnice și religioase, integrate în comunitatea națională al cărei raport cu teritoriul este statuat pe criteriul suveranității naționale. Acest criteriu definește dreptul de patrimoniu

național și este mai puternic decât criteriile comunității etnice și/sau religioase.

III. Câteva constatări rezultate din cercetările proprii ale Fundației noastre privind constituirea unei noi științe - Sociologia patrimoniului cultural național.

Ne aflăm, iată, în fața unei științe speciale a patrimoniului național, o știință pe cale de a se constitui la confluența cu sociologia culturii, etnologia, istoria și dreptul.

Sociologia culturii definește cultura ca „totalitate de valori materiale și spirituale ale omenirii ajunse pe un anumit prag al dezvoltării, produse ale cunoașterii și practicii umane (create, transmise și asimilate în procesul social-istoric)”.

Cercetările inițiate și realizate de Fundația „România de Măine”, pe tema: „**Identitatea etnospirituală și patrimoniul național. Diagnoză sociologică**” din **Planul național de cercetare**, furnizează o serie de elemente importante pentru impunerea acestei noi direcții de cercetare - **Sociologia patrimoniului**, componentă-pivot a unei științe a națiunii, pe care D. Gusti o numea **Sociologia națiunii**.

Ce s-ar putea spune despre bunurile de patrimoniu național în lumea sociologiei patrimoniului, ca știință?

Prima constatare, care se poate face din perspectiva unei atari științe, este că **patrimoniul național se distribuie oricât, dar nu se împarte**. Bunul de patrimoniu se distribuie inclusiv sub formă de proprietate individuală sau comunitară, dar nici una dintre calitățile acestea nu poate anula trăsătura sa cea mai înaltă, și anume, aceea că este bun de patrimoniu național. Aceasta face din el un bun inalienabil.

A doua constatare, referitoare la patrimoniul național, din pers-

pectiva științei națiunii, este că **acesta se compune din bunuri inalienabile**. Aceste bunuri, ca bunuri proprietare, pot fi cumpărate sau vândute, dar nu pot fi alienate. Ele aparțin definitiv națiunii de apartenență.

A treia constatare, cu privire la bunurile de patrimoniu național, se referă la distincția dintre **proprietate și apartenență**. În baza dreptului de proprietate, bunul poate fi al unei familii ori al unei comunități mai largi. În baza raportului de apartenență, acel bun aparține națiunii în al cărei spațiu de viață a fost creat.

De pildă, creația unui bun în spațiul românesc de muncă, de viață și de cultură, face din el ceva care aparține inalienabil și, deci, definitiv poporului român. Regimul său de posesiune și de folosință nu este mai puternic decât regimul său de apartenență.

A patra constatare o putem face din perspectiva unei științe a patrimoniului cu privire la bunurile de patrimoniu. Odată ce-a fost creat în spațiul de muncă, de viață și de cultură al unui popor, **acel bun de patrimoniu rămâne definitiv în apartenența aceluia popor**, chiar dacă se transmite în linia de proprietate (succesiune) a unei familii ori a unei colectivități date.

Există situații când o masă de bunuri se află în proprietatea unei alte comunități sau a unei persoane (fizice sau juridice) străine. Este cazul, bunăoară, al bunurilor imobiliare care au stat lungă vreme în proprietatea unor astfel de comunități. Acest caracter n-a putut anula apartenența sa la spațiul și la cultura românească. Uneori, bunul cultural ajunge, prin jocul întâmplărilor speciale, în posesie străină. Nici chiar în acest caz nu poate fi ștersă trăsătura sa de apartenență la cultura-mată. Este cazul cu unele opere brâncușiene, care, deși se află în posesia Muzeului de Artă Modernă din New York, fac parte totuși din cultura română. Oriunde s-ar afla operele lui Brâncuși, această condiție nu le anulează relația de apartenență la cultura română. Aceste caracteristici au statut de axiome în orice discuții cu privire la bunurile de patrimoniu.

Din toate acestea rezultă, ca o concluzie, a **cincea constatare: dreptul individual sau comunitar nu poate anula sub nici o formă dreptul național**. Baza oricărui drept individual sau comunitar cu privire la bunul de patrimoniu este, întotdeauna și sub toate aspectele, **dreptul național** și orice normă de drept internațional care pretinde să separe un bun de patrimoniu de națiunea de apartenență trebuie interpretată ca drept al forței și, deci, ca veșmânt juridic al unei agresiuni. Pretenția unei comunități etnice, bunăoară, de a reglementa problema proprietăților care au aparținut unor membri ai ei, deasupra și chiar împotriva unor norme de drept național, în temeiul exclusiv al unor norme și prevederi impuse în dreptul internațional, vine în conflict cu axiomele dreptului de patrimoniu.

Putem reține, ca o concluzie generală, că bunurile culturale sunt o parte însemnată a patrimoniului național. Mai mult decât atât, patrimoniul național reprezintă esența spiritualității noastre românești și imaginea României în lume.

ROMÂNIA STAT NAȚIONAL UNITAR

În 1918, la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia cele mai largi și democratice organisme naționale din Europa

Prof.dr. ȘTEFAN LACHE

Un ideal secular al poporului român - idealul național al unității statale - a devenit realitate în cursul memorabilului an 1918. La sfârșitul acestui an, România era de fapt și de drept un stat național unitar, întregit în hotarele lui naturale, etnice și istorice. Toate provinciile istorice românești - Basarabia, Bucovina, Transilvania, Banatul, urmând calea libertății și unității naționale, s-au unit cu patria mamă - România, de care fuseseră despărțite fără voia lor într-un timp când capetele încoronate se credeau în drept să dispună de soarta țărilor și a popoarelor care nu le aparțineau.

Într-o conjunctură internațională favorabilă, creată prin prăbușirea celor două imperii absolutiste vecine - țarist și habsburgic, românii basarabeni, bucovineni, ardeleni au înfăptuit o adevărată revoluție; ei au înlăturat vechile autorități asupritoare și au preluat efectiv puterea politico-administrativă, devenind stăpâni pe propria lor soartă.

În diadema Marii Uniri, prima piatră prețioasă a fost pusă de românii basarabeni. Eliberată de sub cătușele țariste, Basarabia s-a organizat mai întâi ca Republică

Democratică Moldovenească, iar la 6 februarie 1918, și-a proclamat independența. Pasul spre decretarea independenței a fost făcut mai mult din motive conjuncturale decât din rațiuni de ființare a unui nou stat românesc în vecinătatea României. Era un răspuns ferm dat tendințelor anexioniste ucrainiene și chiar ale imperialilor de la Petrograd, care, metamorfozându-se peste noapte din țariști în comuniști, încercau să facă „revoluție” în Basarabia și s-o înglobeze din nou în Imperiul Rusiei, de astă dată în varianta sovietică.

Ca urmare a generalizării ideii unirii cu România, la 27 martie 1918, Sfatul Țării (Parlamentul), alcătuit din reprezentanți aleși ai populației din Basarabia, întrunit în ședință solemnă în Sala de festivități a Liceului nr. 3 din Chișinău, a votat următoarea Declarație: „În numele poporului Basarabiei, Sfatul Țării declară: Republica Democratică Moldovenească (Basarabia), în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria (Imperiul Austro-Ungar - n.a.), ruptă acum mai bine cu o sută de ani din trupul vechii Moldove, - în puterea dreptului istoric și a

dreptului de neam, pe baza principiului ca noroadele să-și hotărască soarta lor - de azi înainte și pentru totdeauna, se unește cu mama sa România”.

Epopoea întregirii naționale a continuat cu Bucovina - Țara de Sus a Moldovei, răpită de habsburgi prin târguială cu Imperiul otoman în urmă cu aproape un secol și jumătate. În documentul care a consacrat unirea Bucovinei cu România se arată printre altele: „Astăzi, când după sforțări și jertfe uriașe din partea României și a puternicilor și nobililor ei Aliați, s-au întronat în lume principiile de drept și umanitare pentru toate neamurile și când, în urma loviturilor zdrobitoare, monarhia austro-ungară s-a zguduit în temelii și s-a prăbușit și toate neamurile încâtușate în cuprinsul ei și-au câștigat dreptul de liberă hotărâre de sine, cel dintâi gând al Bucovinei dezrobite se îndreaptă către Regatul României, de care întotdeauna am legat nădejdea dezrobirii noastre. Drept aceea noi, Congresul General al Bucovinei, întrupând suprema putere a țării și fiind investiți singuri cu putere legiuitoare, în numele suveranității naționale hotărâm Unirea necondiționată și pentru vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare până la Ceremuș, Calaciu și Nistru, cu Regatul României”.

Peste numai câteva zile, la 1 Decembrie 1918, în Sala Cercului Militar din Alba Iulia, Marea Adunare Națională a adoptat Rezoluția care încheia procesul întregirii unității statale românești. Rezoluția, votată în unanimitate de cei 1228 de delegați purtători de credenționale din 130 de circumscripții electorale ale celor 25 de județe, consemna: „Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia în ziua de 1 Decembrie 1918, decretează Unirea acelor români și a tuturor teritoriilor locuite de dânsii cu România. Adunarea Națională proclamă îndeosebi dreptul inalienabil al națiunii române la întreg Banatul, cuprins între râurile Mureș, Tisa, Dunăre”.

Hotărârea a fost primită cu entuziasm de cei peste 100.000 de cetățeni prezenți pe platoul cetății Alba Iulia. La Marea Adunare Națională de la Alba Iulia - arată Ștefan Cicio Pop - unul dintre cei mai vrednici arhitecți ai Unirii - au luat parte toate straturile sociale și toți românii din toate colțurile Ardealului, Banatului și părțile ungurene. Așa că această adunare a fost liberă de orice înrăurire străină și a cuprins reprezentanții întregii națiuni, exprimând clar voința tuturor românilor. Toate hotărârile s-au adoptat în unanimitate și principiile noului stat întregit și unitar, ca chintesență a celei mai avansate idei de democrație, umanitarism, libertate și iubire de neam au fost primite ca fiind izvorâte din cel mai curat suflet al unui popor.”

Adunările de la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia sunt considerate, pe drept cuvânt, ca fiind cele mai largi și mai democratice organisme naționale din Europa anului 1918.

În consens cu mandatul încredințat delegaților, cele trei adunări naționale - Sfatul Țării de la Chișinău, Congresul General al Bucovinei și Marea Adunare Națională de la Alba Iulia au procedat în problema Unirii cu România ca adevărate corpuri legiuitoare, ale căror decizii - emanate de la națiunea română prin reprezentanții săi aleși în condiții de libertate - au avut efecte creatoare de drept. Au fost puse, astfel, bazele juridice ale noului stat unitar român. Acesta este sensul istoric și caracterul de drept al reprezentanțelor naționale din provinciile istorice române aflate până atunci sub dominație străină.

Abordând, între altele, aspectele juridice ale înfăptuirii Marii Uniri din 1918, în remarcabilul său discurs rostit în fața Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, Iuliu Maniu sublinia: „Unirea tuturor românilor într-un singur stat este nu numai un ideal sfânt, izvorât din trecutul nostru și din comoara vieții noastre sufletești, ci este și un drept indiscutabil al nostru, în baza ființei noastre naționale unitare”.

Rodul unor îndelungate eforturi și sacrificii

Marea Unire din 1918 a fost rezultatul unui proces istoric de evoluție a națiunii române, rodul unor îndelungate eforturi și sacrificii pentru existență, pentru apărarea ființei proprii și pentru dreptul de a trăi în granițele unuia și aceluiași stat. Unitatea românească - scria istoricul Gh. I. Brătianu - „este rezultatul unui proces istoric de veacuri și chiar de milenii. Este expresia etnică și politică a acestei vechi unități carpato-dunărene, înscrise în relieful însăși al hărții, al munților și al cursului apelor sale”. În același sens, își formula concluziile sale profesorul francez Emmanuel de Mortonne, subliniind că, așa cum era ea prin realizarea Marii Uniri din 1918, „România ni se înfățișează nu ca stat născut din fantezia diplomaților, nu ca un stat fabricat în virtutea unui principiu abstract, într-un fel capătul logic al unei evoluții.”

Succesiunea treptelor spre înfăptuirea marelui ideal nu s-a petrecut de la sine, ci prin strădanii și suferințe, prin luptă neîncetată, sub diferite forme, de la cele militare până la cele diplomatice. Tendințele de structurare a unității politice românești au fost încoronate prin succesul vremelnic, la 1600, când viteazul voievod Mihai și-a înscris în sigiliul solemn stema celor trei țări românești: Muntenia, Moldova și Transilvania, și s-a pro-

clamat „domn a toată Țara Românească și al Ardealului și a toată Țara Moldovei”.

Înfăptuirea lui Mihai Viteazul s-a transmis ca o prețioasă moștenire, de-a lungul secolelor. Revoluția din 1848 a înscris realizarea Unirii printre dezideratele ei fundamentale. Unirea a polarizat, în perioada următoare, eforturile tuturor forțelor active ale populației, a devenit cauza scumpă a minților luminate ale țării și a fost îmbrățișată cu admirabilă dăruire de întregul popor român.

Unirea Moldovei și Munteniei, la 24 ianuarie 1859, sub sceptrul lui Al. Ioan Cuza și amplul program de reforme din „epoca Unirii” au dat naștere României moderne - părgăhia de susținere a tuturor eforturilor depuse pentru desăvârșirea unității naționale statale, un adevărat magnet pentru românii din Transilvania, Bucovina și Basarabia.

Proclamarea independenței de stat a României, la 9 mai 1877, a fost consacrată pe câmpurile de luptă din Balcani unde s-au jertfit ostașii din România, Transilvania și Bucovina.

În august 1916, când România a intrat în război împotriva Austro-Ungariei, alături de puterile Antantei, care au recunoscut dreptul românilor la unitate națională deplină, statul român independent nu a făcut altceva decât, prin întreaga sa acțiune militară și diplomatică, să-și îndeplinească rolul în realizarea aspirațiilor de unitate politică a națiunii române.

Idealul Unirii a trăit intens și pe câmpurile de luptă de la Mărășești, Mărăști și Oituz în vara anului 1917, când, alături de ostașii din România, au făcut minuni de vitejie voluntarii din Transilvania și Bucovina, îndeplinindu-și jurământul: pe aici nu se trece! Și nu s-a trecut. Și nici România n-a fost stearsă de pe harta Europei, cum doreau Germania și Austro-Ungaria. N-a fost stearsă România de pe harta Europei, ci, dimpotrivă, harta Europei a înscris o Românie mărită între hotarele etnice ale poporului român.

Năzuința fierbinte a poporului român s-a înfăptuit prin dreptate istorică și prin ceea ce veacurile au adunat ca putere de voință a tuturor generațiilor. Dar declanșarea acțiunilor care au culminat cu realizarea idealului național al unității statale, ca și deciziile politice și militare ale României din anii războiului de unitate națională au aparținut acelei generații a Unirii în rândul căreia s-au impus personalități marcante precum: Ion I. C. Brătianu, Nicolae Iorga, Take Ionescu, Alexandru Marghiloman, Iuliu Maniu, Alexandru Averescu, Eremia Grigorescu, Constantin Prezan, I.G. Duca, Nicolae Titulescu, Al. Vaida Voievod, Vasile Lucaciu, Vasile Goldiș, Ilie Moscovici, Josif Jumanca, Iancu Flondor, Ion Nistor, Ion Inuleț, Octavian Goga, Ștefan Cicio Pop, Sextil Pușcariu, Gheorghe Pop de Băsești, Constantin Stere ș.a. În acea mare efervescență a anului 1918 a existat o reală solidaritate și conlucrare între oamenii politici și de cultură, care, în toate acțiunile și manifestările consacrate Unirii, au știut să pună interesele naționale mai presus de cele particulare și de grup, de partid. Este remarcabil faptul că, înainte de adoptarea deciziilor hotărâtoare, fruntașii politici din Basarabia, Bucovina și Transilvania au avut consfătuiri și s-au pus de acord cu conducătorii de la București, cu primii miniștrii și cu alți lideri politici, inclusiv cu șeful statului, regele Ferdinand I.

Întâiul Parlament al României întregite, ales pe baza votului universal, a ratificat la 29 decembrie 1919, prin vot unanim al deputaților și senatorilor, Actele istorice de unire, dându-le, astfel, putere de lege. Ședința Adunării Deputaților care a ratificat Actele fundamentale ale Marii Uniri la 1918 a fost condusă, în calitate de președinte, de Nicolae Iorga. La încheierea lucrărilor Adunării Deputaților, marea noastră istoric și patriot a declarat: „În mijlocul celui mai mare și mai greu război pe care neamul nostru l-a purtat pentru dreptul său, Basarabia și Bucovina, țările smulse vechii Moldove, și acele mândre părți ardelenice, bănațene, crișene, sătmărene și maramureșene, care au fost cele dintâi răpite unității naționale și istorice a Țării Românești integrale, au proclamat reîntrirea lor în România deplină. Adunarea Deputaților adaugă odată cu forma legii,

devotamentul absolut al unei țării întregi în a menține întregi și a transmite urmașilor cele dobândite cu sânge și lacrimi de fericită generație a Marii Uniri". Această generație, al cărei strălucit reprezentant era însuși Nicolae Iorga, a lăsat generațiilor ce i-au urmat o moștenire durabilă, trăinicia statului național român întregit cu temeuri adânci și nezugduite în alcătuirea geografică a pământului strămoșesc.

În firea poporului român și în trăinicia lui nepilduită, în legăturile lui sufletești întărite prin unitatea aceluiși grai, aceleiași credințe, acelorași datini și obiceiuri, în asemănarea nedezmințită a întocmirilor și așezămintelor moștenite din bătrâni și, mai presus de toate, în puterea morală a conștiinței naționale, fără de care ar fi șubrede și nesigure toate celelalte temeuri.

Statele naționale nu sunt o creație a sistemului de la Versailles!

Prof.dr. IOAN SCURTU

Una dintre cele mai arzătoare aspirații ale popoarelor moderne este aceea de a trăi în granițele unui stat național.

În Europa s-au constituit, de-a lungul evului mediu, regate și imperii ce au anexat teritorii și popoare, pe care au căutat să le stăpânească prin: colonizarea cu populația de altă origine etnică, desființarea elitei politice proprii și impunerea alteia, interzicerea sau limitarea accesului la cultură în limba proprie etc. Astfel au procedat, spre exemplu - ca să ne referim la teritoriile românești - Regatul Ungariei în Transilvania, Imperiul austriac în Bucovina, Imperiul rus în Basarabia. Cu toate acestea, ele nu au reușit să schimbe decisiv structura etnică a teritoriilor cucerite, românii continuând să constituie majoritatea populației. La sfârșitul primului război mondial, aceste teritorii s-au unit „cu mama lor, România”, formându-se, cu 77 de ani în urmă, statul național unitar român.

Conferința păcii de la Paris, organizată după primul război mondial, a avut la bază principiul naționalităților, al dreptului popoarelor la autodeterminare, formulat de Wilson, președintele Statelor Unite ale Americii.

În momentul deschiderii Conferinței de pace, popoarele din zonele Centrale, de Sud și de Est ale Europei redensaseră deja harta continentului, în conformitate cu propriile lor aspirații. Astfel, din Imperiul Rusiei s-au desprins Finlanda, Țările Baltice (Estonia, Letonia, Lituania), o parte din Polonia, care s-au constituit în state independente. Partea de răsărit a Moldovei, numită Basarabia, ocupată de Rusia în 1812, s-a unit cu România.

Pe ruinele Imperiului habsburgic s-au format: Austria, Ungaria, Cehoslovacia, Polonia (unită cu partea ocupată de Rusia). La rândul lor, Slavonia și Croația s-au unit cu Serbia, iar Bucovina și Transilvania s-au unit cu România.

Conferința de pace, care s-a deschis în 1919, nu a făcut decât să confirme o realitate existentă. Au avut loc discuții privind granițele, anumite clauze economice și militare, dar, în esență, Conferința de la Paris a ratificat, prin tratatele

de pace, noua hartă a Europei, care consemna apariția mai multor state naționale.

În perioada interbelică, statele învinse - în special Germania și Ungaria, precum și Italia, nemulțumite de conținutul tratatelor de pace - au acționat pentru revizuirea acestora.

Statele naționale nu au fost o creație a sistemului de la Versailles, așa cum au susținut unii oameni politici și chiar istorici.

În ce privește România, aceasta a devenit un stat național unitar prin voința unanimă a tuturor românilor, care alcătuiau covârșitoarea majoritate a populației din teritoriile pe care locuiau. Nici o minoritate națională nu atinge procentul de 10% (ungurii erau 7,9%, germanii - 4,1%, evreii - 4% etc). Statul român a asigurat minorităților naționale aceleași drepturi și libertăți de care beneficia și populația majoritară. În România nu a existat o mișcare separatistă, care să vizeze desprinderea de statul român a unor anumite teritorii, cum a fost mișcarea slovacilor în Cehoslovacia sau a croaților în Iugoslavia.

Deplina integrare a minorităților în cadrul statelor este o problemă extrem de complexă, existând două pericole majore: primul - politica de asimilare forțată a minorităților de către statul națiunii majoritare; cel de-al doilea - politica de izolare a minorităților naționale și de constituire a lor într-un fel de stat în stat. Pentru a justifica asemenea politici se supralicitează naționalismul, fie al națiunii majoritare, fie al celei minoritare, care poate duce la consecințe dezastruoase.

Spiritul de largă toleranță, de deplină egalitate, de aliniere la anumite norme internaționale poate diminua efectele naționalismului și crea condițiile pentru o adevărată integrare între state independente. Oamenii de știință își pot aduce propria contribuție la procesul de integrare europeană prin prezentarea realității așa cum a fost, cu luminile și umbrele ei, pentru a se putea trage învățămintele necesare dintr-o istorie adesea dramatică, marcată de ură, intoleranță și naționalism, de politica de forță și dominație, de subminare a statelor naționale.

1 DECEMBRIE 1918 ZI SFÂNTĂ ÎN ISTORIA MILENARĂ A ROMÂNILOR

Sfărâșarea integrității teritoriale a României a fost rezultatul presiunilor și amenințărilor marilor puteri totalitare: Uniunea Sovietică, Germania și Italia. Prin pactul din 23 august 1939, Germania și Uniunea Sovietică și-au împărțit sferile de influență în partea de răsărit a Europei, de la Marea Baltică la Marea Neagră. Potrivit acestui pact, Uniunea Sovietică manifesta „un interes deosebit” pentru Basarabia, în timp ce Germania „se dezinteresă” de acest teritoriu.

Peste câteva zile a izbucnit cel de-al doilea război mondial prin atacarea Poloniei de către Germania. Conform pactului Molotov-Ribbentrop, Uniunea Sovietică a ocupat o parte din Polonia, apoi a anexat Țările Baltice. La 26 iunie 1940, imediat după înfrângerea Franței - principala aliată a României - guvernul sovietic a dat guvernului român un ultimatum prin care-i cerea să cedeze imediat Basarabia și nordul Bucovinei. În forma inițială, nota ultimativă cerea cedarea întregului teritoriu al Bucovinei, dar în urma intervenției lui Ribbentrop, care a amintit lui Molotov că în pactul din 1939 nu se făcea nici o referire la Bucovina, partea sovietică și-a limitat pretențiile la partea de nord a Bucovinei. Sub presiunea Armatei Roșii, care fusese masată pe Nistru, guvernul român a fost nevoit să cedeze teritoriile pretinse de guvernul sovietic.

Trei luni mai târziu, la 30 august 1940, prin „arbitrajul” (de fapt, dictatul) de la Viena, miniștrii de externe ai Germaniei și Italiei, Ribbentrop și Ciano, au hotărât ca

partea de nord-vest a Transilvaniei să fie cedată Ungariei. Printr-un „arbitraj” similar, Ungaria obținuse în anul precedent o parte din Slovacia. Era o răsplată pe care Horthy o obținea de la Hitler și Mussolini pentru alinierea Ungariei la politica Germaniei și Italiei.

Deși Statele Unite ale Americii și Marea Britanie au declarat că nu vor recunoaște nici o modificare teritorială făcută în timpul războiului, în cursul tratatelor cu autoritățile de la Moscova, ele au acceptat pretențiile teritoriale sovietice. La sfârșitul celui de-al doilea război mondial, Uniunea Sovietică a obținut prin tratatele de pace importante anexiuni teritoriale: Țările Baltice, o parte din Polonia, o parte din Cehoslovacia, nordul Bucovinei și Basarabia de la România. Ungaria a fost nevoită să renunțe la anexiunile obținute cu ajutorul Germaniei și Italiei, Polonia s-a deplasat spre Apus pe unele teritorii germane. În rest, granițele au rămas, în esență, cele stabilite după primul război mondial.

Problema granițelor este încă o problemă dificilă în Europa. Există forțe care urmăresc - mai mult sau mai puțin deschis - modificarea acestora, folosind diverse „argumente”: tradiția istorică, „drepturile minorităților”. Exemplul Iugoslaviei - unde acum se consumă o adevărată tragedie - arată limpede unde poate duce politica de schimbare a granițelor și de ațâțare a naționalismului, a vrajbei între popoare, de destrămare a statelor naționale formate la sfârșitul primului război mondial.

„Un neam întreg privește la voi cu admirație și recunoștință”

Mesaje de aprobare a hotărârii istorice de la Alba Iulia

Dr. AUGUSTIN DEAC

Mărețul act petrecut la 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia - Uniunea Transilvaniei cu țara mamă - România - a constituit expresia unei legitimități absolute, reprezentând un imperativ istoric determinat de întreaga evoluție a vieții social-politice pe aceste meleaguri, de realități inexorabile precum: comunitatea de neam și de limbă a românilor din toate provinciile țării, ca unul și același popor; comunitatea de viață economică, culturală și religioasă; identitatea intereselor și aspirațiilor lor; omogenitatea facturii psihice. Unirea a fost rodul luptei pline de sacrificii a întregului popor român de pe ambele versanți ai Carpaților-prin actul istoric de la 1 Decembrie 1918 împlinindu-se idealul scump de deplină unitate statală, libertate și independență deplină care deveniseră „suma vieții noastre istorice”, cum aprecia poetul român nepereche Mihai Eminescu, idealul scump care, asemenea unei flăcări, a luminat întreaga istorie a poporului român, încununând astfel lupta sa milenară.

Victorie strălucită a libertății asupra tiraniei și împilării, Hotărârea Marii Adunări Naționale Constituante de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918 care rostea sentința dreptății eterne în procesul milenar al reîntregirii neamului românesc în hotarele firești ale Daciei străbune-de unire a Transilvaniei cu țara mamă. - România - a fost susținută nu numai de cei peste 200.000 de români veniți din toate județele Transilvaniei, printre care și reprezentanții Vechiului Regat, ai Basarabiei și Bucovinei, prezenți și ei la Alba Iulia, ci și de vibrante, patetice mesaje din toate colțurile Ardealului,

Banatului, Crișanei și Maramureșului, exprimând entuziasmul, sentimentele patriotice de aprobare, de adeziune totală la acest final apoteotic al luptei milenare pentru reunirea într-o singură țară a tuturor fiilor aceleiași națiuni pe strămoșescul pământ într-o Românie Mare.

Sutele și miile de telegrame, mesaje, scrisori care transmit aceste sentimente, demonstrează modul în care a fost primită această veste cu rezonanță istorice, întreaga solidaritate și adeziune totală față de deciziile adevăratului Parlament românesc de la Alba Iulia, cu împuternicirii de Constituante.

„Neamul românesc... prăznuiește azi de o parte dezrobirea sa de sub jugul vremurilor de urgie și umilire, iar pe de altă parte, proclamă și rostește în fața lumii întregi, că în urma dreptului de liberă dispunere asupra sorții sale se unește cu frații din liberul Regat român” - se remarcă în mesajul Adunării românilor din orașul Beiuș.

1500 de români din Feldioara, în telegrama lor adresată președintelui Consiliului Național Român Central, St. Ciceo Pop, salută „cu respect și însuflețire pe ilustrul președinte și pe Marele Sfăt al națiunii române, salutăm și felicităm cu sufletul și cu inima noastră strălucita Adunare Națională a tuturor românilor din Transilvania, dorim din suflet izbândă strălucită și intruparea profeției: «Viitor de aur România are! Și prevăd prin secol a ei înălțare»”.

Sfatul național român din Lupeni, Petrița și Petroșani scria la rândul său:

„Aderăm la rezoluțiunea Adunării Naționale Române”.

Un ecou amplu l-a avut Hotărârea Marii Adunări Naționale Constituante de la Alba Iulia în teritoriile de dincoace de Carpați. Academicianii Petru Poni, Iacob Negruzzi, Simion Mehedinți, Grigore Antipa, Dimitrie Onciul, dr. Victor Babeș, I. Țițeica, I. Bianu, Al. Lapedatu, Vasile Pârvan, în numele Academiei Române au adresat următoarea telegramă: „Academia Română, care reprezintă de la întemeierea sa unitatea culturală a românilor de pretutindeni, trimite salutul ei frățesc Consiliului Dirigent și Adunării care a proclamat unirea politică a românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească prin actul lor, gândul statornic al neamului nostru”.

În emoționantul salut, transmis din Iași Adunării de la Alba Iulia, marele istoric Nicolae Iorga scria: „În clipa când ceea ce a urmărit trudele și suferințele voastre de mucenici timp de atâtea sute de ani ajunge a fi un crez de biruință, lăsați să vie către voi și îndușatul glas al cuiva care o viață a urmărit pas cu pas fiecare din aceste silinți și dureri și s-a împrietinit în gândul său cu toți aceia dintre voi care, ca și dânsul, au muncit și au crescut”.

Comitetul Uniunii Românilor transcarpatini, așezați de secole în Capitala Băniei-Craiova, a trimis următorul omagiu patrioților români de la Alba Iulia: „În aceste zile de supremă bucurie, când visul nostru secular îl vedem realizându-se, gândurile ni se îndreaptă cu recunoștință spre voi, fruntași luptători și nu știm cum să vă mulțumim mai bine pentru tot ce ați făcut. V-ați luat asupra-vă o sarcină grea: apărarea celui mai sfânt patrimoniu al limbei și legii strămoșești. Ați luptat vitejește. Cu cât creștea furia atacurilor cu atât se oțeleau și puterile voastre. Ca și valul, care cu cât e dat mai la fund cu atât se înalță mai sus, așa era și curajul vostru. Ați luptat cu credință. Voi n-ați cunoscut îndoiala, căci credința voastră izvoara din tainele sufletului a 4 milioane de oameni și era plămădită din suferințele a o mie de ani. Ați luptat și ați suferit. Ați fost ca eroul legendar care trăia propria lui cale numai să poată ajunge unde voia. Ați ajuns. Când a sosit ceasul, v-ați adunat la Alba Iulia ca să vestiți lumii că s-au rupt cătușele de veacuri și că umbra eroului de la Turda e răzbutată. Un neam întreg privește la voi cu admirație și recunoștință. Noi... vă trimitem omagiile noastre de profundă grațitudine”.

Fruntașii bucovineni, Isopescu-Grecul și Iancu Flondor, trimiteau la rândul lor cu însuflețire firească salutări și felicitări, declarând aderearea necondiționată la deciziile istorice de la Alba Iulia. „Informați de solul Bucovinei la înălțătoarea serbare a Unirii Ardealului cu România, despre mărețul act de la Alba Iulia - preciza Iancu Flondor într-o scrisoare din Cernăuți, la 2 Decembrie 1918-mă închin energiei nescese a leagănului românismului, care de un mileniu înfruntă cu eroism vijelia barbară a suprimării elementului românesc din vechea cetate a zămisirii noastre. În numele Bucovinei readuse la matca ei de origine, vă rog să primiți pentru toți frații noștri din întreg cuprinsul Transilvaniei, Crișanei, Maramureșului și Banatului asigurarea înaltei noastre fericiri pentru ceea ce s-a săvârșit în cetatea lui Mihai Viteazul și o caldă îmbrățișare de frate, ca simbol al conlucrării intime și necentenite ce va trebui să se stabilească fără întârziere între dumneavoastră și noi, pentru poporul statornic al marii noastre patrii comune”.

Sunt, toate acestea, generoase idei și gânduri emblematice pentru conștiința de unitate și de neam, pentru marea bucurie față de acest binecuvântat act istoric prin care se reînălță iarăși o țară mare și frumoasă, se realizează idealul național de reunire și consolidare a adevăratului stat național românesc, unitar și indivizibil.

COLEGIILE REVISTEI „OPINIA NAȚIONALĂ”

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bărlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof.dr. Constantin Ionete
- Prof.dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof.dr.doc. Alexandru Zanfir
- Prof.dr. Mircea Druc
- Prof.dr. Alexandru Albu
- Prof.dr. Mihai Părăluță
- Prof.dr. Gheorghe Zaman
- Prof.dr. Petre Mălcomete
- Prof.dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof.dr. Liviu Maior
- Prof.dr. Grigore Brâncuș
- Prof.dr. Dan Ghiocel
- Prof.dr. Emil Tocaci
- Prof.dr.doc. Grigore Posea
- Prof.dr. Gheorghe Secară
- Prof.dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof.dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săraru
- Prof.dr. Ion Dodu Bălan
- Prof.dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA

- Prof.dr. Aurelian Bondrea
- Prof.dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof.dr.doc. Titu Georgescu
- Prof.dr. Ștefan Lache

- Prof.dr. Gheorghe I. Ioniță
- Adrian Păunescu
- Prof.dr. Ion Rebedeu
- Prof.dr. Ion Mihail Popescu
- Prof.dr. Gheorghe Cazan
- Prof.dr. Ion Tudosescu
- Prof.dr. Tiberiu Nicola
- Prof.dr. Virgil Constantinescu

COLEGIUL PENTRU DOCTRINE POLITICE ȘI PROBLEME ALE RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof.dr. Florea Dudiță
- Prof.dr. Mircea Nicolaescu
- Prof.dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof.dr. Ion Zară
- Prof.dr. Constantin Mecu
- Prof.dr. Marin Nedelea
- Prof.dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE SĂNĂȚĂII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnicu
- Prof.dr.doc. Iulian Mincu
- Prof.dr.doc. Victor Ciobanu
- Prof.dr. Caius Traian Dragomir
- Prof.dr. Andrei Firiță
- Prof.dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof.dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof.dr. Ștefan Costea
- Prof.dr. Gheorghe Răboacă

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE JUSTIȚIEI, STATULUI DE DREPT ȘI DEMOCRAȚIEI

- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Gionea
- Prof.dr. Antonie Iorgovan
- Prof.dr. Adam Popescu
- Prof.dr. Nicolae Popa
- Prof.dr. Andrei Popescu
- Prof.dr. Ionel Cloșcă
- Prof.dr. Mihai Merfea
- Prof.dr. Mircea Stroia

Director:

Prof.dr. AURELIAN BONDREA

Casa de Cultură SINAIA

Fundația „România de Măine”
Filiala SINAIA

VĂ INVITĂ

VINERI, 8 DECEMBRIE 1995, ORELE 14
în sala CAZINO, cu prilejul

ZILEI CONSTITUȚIEI

LA ÎNTÂLNIREA CU:

Prof. univ. dr. VASILE GIONEA,
fost președinte al Curții Constituționale
și
prof. univ. dr. ANTONIE IORGOVAN,
judecător la Curtea Constituțională,
fost președinte al Comisiei de elaborare
a Constituției.

Dosarul acreditării facultăților particulare

O CONFERINȚĂ DE PRESĂ ELIPTICĂ DE INFORMAȚII

Luni, 27 noiembrie a.c., la Ministerul Învățământului a avut loc o conferință de presă în cadrul căreia dl Liviu Maior a înfățișat situația de ansamblu a reformei învățământului românesc. Cu acest prilej a adus în discuție și statutul actual al procesului de evaluare și acreditare a facultăților particulare de medicină. Ministerul Învățământului - a precizat vorbitorul - a decis ca în cazul facultăților de medicină să apeleze la o expertiză străină pentru a se evita orice discuție. Legea acreditării permite acest lucru, iar CNEAA poate plăti, legal, această utilizare a experților străini. Prin intermediul Centrului European pentru Învățământul Superior (CEPES), vor fi solicitați asemenea experți străini, despre care se speră ca prin ianuarie - februarie 1996 să vină la București. Ei vor expertiza facultățile de medicină, în vederea acreditării, după ce vor fi puși minuțios la curent cu prevederile Legii învățământului și ale Legii acreditării, astfel încât operațiunile de evaluare să se desfășoare în

conformitate cu legislația românească. În legătură cu acest subiect, ministrul Liviu Maior, într-un limbaj aluziv, a lăsat să se înțeleagă că ideea expertizei străine n-ar fi agreată de universitățile particulare, „probabil din teamă” - a spus vorbitorul -, iar în sprijinul acestei prezumții citat faptul că, în luna martie 1994, o echipă formată din trei experți străini a vizitat o facultate particulară de medicină și concluziile au fost de așa natură încât... s-a convenit ca raportul întocmit să rămână confidențial. Totodată, dl. Liviu Maior a spus că ministrul pe care îl conduce a sugerat universităților particulare de medicină din București să formeze un fel de consorțiu, dar rectorii au refuzat, ceea ce, în opinia domnului ministru, înseamnă că ei sunt preocupați mai mult de situația materială a acestor facultăți decât de situația studenților.

Despre toate aceste fapte, dl. ministru a vorbit, cum spuneam, fără să dea exemple concrete. Astfel încât din amintita conferință de presă nu a rezultat cu

claritate cine și de ce s-ar opune expertizei străine ori înființării acelui posibil (sau imposibil) consorțiu al facultăților particulare de medicină. O anchetă jurnalistică printre cei vizați, fie aluziv, ar aduce un plus de clarificare. Motiv pentru care revista OPINIA NAȚIONALĂ s-a adresat pe această temă conducerii Universității „Spiru Haret” și iată ce am aflat: în privința expertizei străine, prin care să se evalueze la fața locului facultățile cu profil medical, conducerea Universității „Spiru Haret” nu numai că este de acord cu această soluție, dar a și propus-o cu mai mult timp în urmă. După care nimeni nu s-a mai adresat conducerii Universității „Spiru Haret” ori respectivelor facultăți pentru eventuale consultări pe această temă. Astfel încât teama de care vorbea domnul ministru Maior nu-și află în această universitate o cauză reală. Cât privește unificarea facultăților particulare de medicină, propunerea ca atare, afirmă juriștii, nu are un temei de drept, deoarece aceste facultăți, nefiind încă acreditate, nu beneficiază de un statut în baza căruia să se unifice. Astfel încât problema unificării lor se va putea pune abia după primirea autorizației de funcționare în vederea acreditării.

Sunt „amănunte” prețioase pentru dosarul acreditării facultăților particulare din România, dosar imposibil de alcătuit și de susținut fără o informație completă, întemeiată pe respectarea legii, pe adevăr și corectitudine.
(Opinia națională)

Administrația publică și societatea românească

Lector dr. VIRGINIA VEDINAȘ

Cu idealul încep victoriile existenței noastre. Ele ni se relevă, întru început, sub forma de dorințe, apoi dorințele pun stăpânire pe ființa și sufletul nostru pentru ca, în final, să nu ne mai găsim liniștea până nu le vedem împlinite.

La început a fost, deci, idealul marelui dascăl Paul Negulescu de a crea un institut român de științe administrative, apoi acest ideal a fost realizat prin înființarea unei instituții cu această denumire și prin apariția, în cadrul său, a „Revistei Române de Drept Public”. Revista care, vreme de peste două decenii, a găzduit în paginile sale mințile luminate ale școlii românești de drept public din perioada interbelică. Și care, totodată, a fost considerată demnă de a semna în ea marii juriști francezi ai primei jumătăți de secol, din rândul cărora ne rezumăm a-i aminti doar pe Jéze

și Hauriou.

Deși institutul a fost desființat samavolnic printr-un decret al regimului totalitar, în 1950, ideea existenței unei asemenea instituții nu a putut fi „abrogată” prin nici un act normativ. Pentru ca, în toamna lui 1994, într-un octombrie coborât parcă din poveste, la Sibiu să reînvie, și numai după două luni, să se semneze documentele oficiale privind reînființarea Institutului de Științe Administrative al României.

Tot sibiienii, cu sufletul lor mare, frumos și iubitor de țară, ne-au reunit, în zilele de 27 și 28 octombrie 1995, să sărbătorim 70 de ani de la înființarea Institutului. Tema Congresului jubiliar este mai mult decât grațioasă: „Administrația publică și societatea românească la cumpăna dintre secole și milenii”. Ea relevă neliniștea interioară a celor care sunt implicați,

ca teoreticieni, practicieni sau factori de decizie, în soarta țării, în viața administrației. Am simțit cu toții, în aceste zile, că ne unește un ideal. Că ne dor neîmplinirile și dacă vrem „să facem din administrație o a doua magistratură”, e nevoie nu numai de minți luminate, ci și de personalități puternice, de comunicare și pătrundere în toate segmentele administrației, de unire pentru că unirea face puterea.

Ca dovadă, în numai un an de la reînființare, există deja realizări de referință, în rândul cărora la loc de cinste se află apariția primului număr (serie nouă) a „Revistei de Drept Public”.

Nu ne rămâne decât să dorim Institutului și Revistei viață lungă și să dea bunul Dumnezeu să ne convinsem cu toții că, dincolo de lucrurile egoiste și efemere care ne despart, ne unesc un ideal, fericirea, binele și demnitatea țării în care trăim cu toții.

REVISTA

OPINIA
națională

Tiparul executat de
DRAGO PRINT GRUP
Tipografia F.E.D.

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Mariana IONIȚĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3000 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat postal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația „România de Măine”, Piața Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B. Abonamente se pot face și prin oficiile postale din întreaga țară.

Revista „OPINIA NAȚIONALĂ” se află înscrisă în Catalogul de presă „RODIPET” la poziția 2111.

Cititori din străinătate se pot abona prin „RODIPET” S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr. 1, Sect.1, București - România.

1.

Valeriu Cristea: **Dictionarul personajelor lui Ion Creangă**, Editura „Viitorul Românesc”, 1995.

Despre Ion cel Mare din Humulești, cum am îndrăznit să-i zic genialului povestitor, socotit de unii exegeți un Homer sau un Rablais al românilor, s-a scris mult, și nu o dată, excelent, de către marii noștri critici și istorici literari, de la T. Maiorescu, N. Iorga, G. Ibrăileanu, Ilarie Chendi, G. Călinescu, Tudor Vianu, Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu, până la criticii cei mai răsfățați de astăzi.

În acest peisaj eseistic și de gravă exegeză, se părea că nu mai e nimic de adăugat, întrucât începuseră chiar să se rescrie unul pe altul. Și totuși!... Totuși, un foarte serios critic și istoric literar, Valeriu Cristea, îndrăgostit de opera lui Creangă, cu care și-a făcut debutul, în critica literară, adaugă o lucrare de referință la bogata exegeză: **Dictionarul personajelor lui Ion Creangă**. Valeriu Cristea avea în acest domeniu o remarcabilă experiență cu al său **Dictionar al personajelor lui Dos- toievski**, publicat în 1983 și apreciat unanim de specialiști.

Practica alcătuirii Dictionarelor de personaje, în literatura română, e destul de săracă. I-au făcut începutul, după modelele franțuzești, regretatul Pompiliu Marcea, cu **Lumea sadoveniană de la A la Z**, și un grup de profesori brașoveni, dar continuarea s-a lăsat mult așteptată. Iată, Valeriu Cristea ne dă, pe acest fundal îndeajuns de sărac, o lucrare de referință, impunătoare, plăcută și profund folosită de școlii - elevilor, studenților, profesorilor și cititorilor, în genere. Bazat pe o cercetare exhaustivă, migălos cadru filolog, capabil de surprinzătoare asociații cu personaje din literatura universală, de analize concrete și de generalizări care fixează fizionomiile morale și caracterologice ale personajelor, Valeriu Cristea, înzestrat și cu un evident talent de scriitor, ne redă, într-o viziune personală, lumea **Amintirilor din copilărie**, căci acest prim volum al **Dictionarului**... numai de ele se ocupă. Personajele din **Amintiri**... învie a doua oară, sub pana lui Valeriu Cristea, creându-ne satisfacții estetice și oferindu-ne informații dovedite de maxim interes. Întâlnirea cu aceste personaje, în această viziune critică, e un eveniment; e o plăcere la care se adaugă multe foloase.

Ne întâlnim, astfel, cu Smeranda, mama lui Creangă, cea mai ilustră mamă din câte apar în literatura română din toate timpurile, cu bunicul David Creangă din Pipirig, cu dascălii, profesorii genialului povestitor, cu legendarul Popa Dum, cu enigmaticul Catihetel, despre care aflăm în urma unor minuțioase cercetări că era Nicolae Conta, al cărui nepot de frate ya fi filosoful Vasile Conta. În caracterizări strălucite ne întâlnim cu toată demografia universului **Amintirilor din copilărie**, ilustrat de ființe pure, naive, copilărești, care ne cuceresc prin ștregăriile lor de înțelepți, formați la marea școală a vieții și a mamei Natură de dascăli, preoți și catiheți dintre care popa Buligă, ipocrit și demagog se bucură de o caracterizare antologică.

Firește, un dictionar nu se poate povesti. El poate fi consultat, luat ca sursă de informație, ca instrument de lucru. Cu această intenție recomand

Recomandăm studenților Universității „Spiru Haret” și cititorilor revistei „Opinia națională” câteva apariții editoriale de mare importanță în procesul de instruire și educare a tineretului, dar și cu o deosebită forță de informare pentru cei ce nu-și fac din însușirea literaturii române o profesie, ci un instrument de îmbogățire a culturii lor generale. De remarcat că au apărut, în edituri de stat sau particulare, câteva lucrări de sinteză din universul operelor unor excepționali scriitori, mai puțin cunoscuți de marele public, întrucât decenii în șir o întinsă parte a operei lor a fost prohibită.

COORDONATE CULTURALE

Prof.univ.dr. ION DODU BĂLAN

studenților, colegilor și cititorilor revistei noastre, **Dictionarul personajelor lui Ion Creangă**, realizat cu o remarcabilă competență de Valeriu Cristea.

2.

Cornel Regman: **Ion Creangă, o biografie a operei**, Editura „Demiurg”, București, 1995.

Talentul și exigentul critic Cornel Regman, într-o fericită postură de istoric literar, publică și el o carte deosebit de interesantă și originală, primită cu neînțelegere de un recenzent, și anume o biografie a operei ilustrului humuleștean.

Biografia unei opere e greu de realizat, dar Cornel Regman a reușit s-o facă în excelente condiții, vădindu-și temeinica pregătire, gustul critic deschis noului și înnoirilor în domeniul cercetărilor. Cartea lui Regman aduce o viziune nouă despre opera lui Creangă pe care autorul o structurează în șapte capitole cu titluri foarte sugestive: **Creangă înainte de Creangă, Modele și stimuli, Creangă... orășeanul, Sociograful Creangă și povestirea panoramată „Divinele detalii”, Povestea lui Ghid-Ghiduș, Farmecul povestirii, Eroul fermecător**.

Lucrarea lui Cornel Regman nu e pur și simplu „încă o carte” despre Creangă, printre multe altele. E o contribuție, un punct de vedere nou, o prezență marcantă asupra căreia vom mai reveni.

3.

Ion Anghel Mănăstire: **Cântice pierdute sau carte pentru persoane curioase**, Editura „ALAS”, 1995.

Talentatul prozator Ion Anghel Mănăstire, victimă a opacității dogmatice și a suspiciunii cu remarcabilă sa carte de proză **Noaptea caili nu se împușcă**, ne surprinde acum deosebit de plăcut cu volumul său de versuri **Cântice pierdute sau carte pentru persoane curioase**. Viziunea modernă asupra universului sufletesc, structura prozodică inedită realizată dintr-o îndrăzneală împerechere între formele tradiționale și inovațiile surprinzătoare de ritm, rimă și vocabular, familiaritatea crea-

toare, nonșalanța de poet autentic cu care tratează teme grave și încă alte virtuți artistice sunt atribute definitorii ale universului din placheta de versuri a lui Ion Anghel Mănăstire, structurat pe trei mari compartimente: I. **Ars poetica**, II - **Ars amandi** și III - **Cântice** (chiar cu această fonetică populară și regională).

În prima secțiune, autorul realizează, într-un stil insolit, într-o prozodie puțin obișnuită, într-un limbaj original, care amintește, totuși, pe alocuri, de îndrăznelile argheziene, o poezie despre poezie, într-o suită de arte poetice sui generis. El vorbește despre: „Uscatul, cocotatul, adjectiv, adverb” și despre „cărăușii de verb” mărturisind despre poet: „Mai sunt, pe rând și înger și gropar/ Pe când zidesc prin ceruri stele/ Mă istovesc cu ritmuri de tartar/ Și nu mai pot să mă dezbar de ele”, conchizând, într-o altă poezie, că „patria nu se poate lipsi de poezii”. De o mare prospețime este erotica lui Ion Anghel Mănăstire, lipsită de truisme și ipocrizii, dar și de vulgarități viscerale, sinceră, omenească: „Prin pietre/ mustind a așteptare/ și peșteri de cuvinte/ ce-au înghițit o mare,/ se risipeau năvalnic/ sărutul început/ și-n liniște de veacuri/ ne primeneam de trup”.

Într-o muzicalitate intrinsecă a versurilor, se consumă ca o doină, ca un cântec șoptit la marginea-nserării, se dezvoltă un suflet în variate ipostaze ale iubirii dintre care unele sunt cuceritoare: „Încet, mai feciorelnic decât luna mi te strecoari, în vinele rotunde și mă ațâți cu zboru-ți (către unde?) tot promițând că una câte una, puturile s-or duce în veșnicii mărunte?” Uitarea a cuprins critica literară care a ignorat o carte remarcabilă de versuri autentice. E păcat. Dar cititorii o pot gusta și fără sprijinul criticii.

4.

Susanna Agnelli: **Ne îmbrăcăm marinărește**, Editura „Holding Reporter”, 1995.

Excelent cunoscător al limbii italiene, învățată la sursă în toată bogăția și frumusețea ei, cunoscutul publicist **Ion Mărgineanu** a tradus cu har și evident talent cartea **Ne îmbrăcăm marinărește** a doamnei Susanna

Agnelli. Un fost ambasador la Roma vreme îndelungată traduce cartea actualului ministru de externe al Italiei.

„Traduttore” nu este sub nici o formă un „traditore”, ci un talent care a înțeles că lucrarea tălmăcită în românește „nu este un jurnal, nici un roman, ci mai degrabă o frescă despre o perioadă din viața anume - până în 1945 când se producea prăbușirea fascismului - viață trăită, fără voia ei, de o tânără italiancă altfel decât ceilalți tineri, existența fiindu-i condiționată de numele pe care îl purta: se bucură de avantaje care facilitează lucrurile imposibile, e silită la constrângeri care, de cele mai multe ori, le îngreunează pe cele considerate normale”. Caracterizarea exactă, la obiect și aparține lui Alfredo Amellone. Tot el explică titlul cărții, informându-ne că, prin anii douăzeci, toți copiii de burghezi purtau de sărbători o imitație a uniformei de marinar. Și autoarea cărții a fost un astfel de copil, provenind din marea burghezie italiană, care a dat oameni politici și președinți ai firmei F.I.A.T.

Cartea aceasta ar putea face parte din ceea ce Tudor Vianu numea „literatură subiectivă”, în măsura în care substanța cărții este viața autoarei și a familiei sale. Dar e și un fel de „hronic și cântec al vârstelor”, al vieții citadine. Sinceritatea mărturisirilor, finețea analizei psihologice, dinamismul stilului, spontaneitatea și autenticitatea dialogurilor, puterea de a crea atmosferă, toate aceste virtuți ale cărții Susanne Agnelli au fost descoperite, însușite, de traducătorul Ion Mărgineanu și tălmăcite excelent pe românește.

5.

Gala Galaction: **Opere I**, ediția lui Teodor Vârgolici.

Editarea operelor scriitorilor români, în ediții cât mai apropiate de cele definitive, însoțite de prefețe docte, de note și comentarii, de bibliografii exhaustive, este o realizare de necontestat a numeroșilor istorici literari pasionați de textologie. Cu o dăruire de anahoreți, mulți dintre ei, începând cu Perpessicius, au copiat mii de pagini din arhive, din colecții de ziare și reviste.

Unul dintre cei mai de seamă autori de ediții definitive, academice, științifice în toată puterea cuvântului este, fără îndoială, harnicul și talentatul istoric literar Teodor Vârgolici, care a început editarea într-o asemenea ediție a operelor lui Gala Galaction. Sfera de preocupări a acestui istoric literar de vocație este bogată și variată, de la lucrarea: **Începuturile romanului românesc**, cu care a debutat editorial, în 1963, la micromonografiile despre Dimitrie Anghel, Mateiu Caragiale, Emil Gârleanu, I.A. Bassarabescu, Perpessicius și până la ample monografii care cuprind scriitorul și epoca sa precum: Dimitrie Bolintineanu, Alecu Russo sau Gala Galaction, căruia Teodor Vârgolici i-a consacrat o mare parte a cercetărilor sale. Nimeni nu cunoaște la noi mai bine viața și opera lui Gala Galaction decât Teodor Vârgolici. De aceea, el era editorul cel mai indicat al operei autorului antologicilor din volumul **Biserica din răzoare, Copca Rădvanului**, din care fac parte nuvele ca: **Moara lui Călfar, De la noi la Cladova, Gloria Constantini, Trandafirii, La vulturi** sau din volumul **Clopotele din mănăstirea Neamțului**, din care face parte nuvela omonimă, precum și altele de o excepțională va-

loare artistică: **În pădurea coțșmanei, Lângă apa Vodislavei**.

Aparatul critic de la această ediție este exemplar prin temeinicia documentației, ținuta științifică și finețea observațiilor critice, care se remarcă strălucit în vastul studiu introductiv, echivalent cu o adevărată monografie.

6.

Simion Florea Marian: I **Nunta la români, II - Nașterea la români, III - Înmormântarea la români**, Editura „Grai și Suflet - Cultură Națională”, București, 1995.

Pentru români, nu se putea un dar mai potrivit de Crăciun decât impresionantul studiu etnografic, în trei masive volume, despre naștere, nuntă și înmormântare, pe care, inspirat, poetul și folcloristul Ion Șerb le numește „Trilogia vieții” și le socotește operă fundamentală a etnologiei românești. Lucrările lui Simion Florea Marian (1847-1907) sunt adevărate capodopere despre cultura populară românească, care atestă originalitatea, bogăția și continuitatea spiritualității noastre, l-au impus în ochii genialului Hasdeu ca „singurul etnograf român”, în adevăratul sens al cuvântului.

În această Trilogie a vieții, din care cunoaștem „riturile marii treceri”, datinile și obiceiurile tradiționale de la naștere, nuntă, înmormântare și **welthanschaung**-ul românilor se încheagă un foarte expresiv și convingător portret al etnopsihologiei noastre. Ne ajută să ne cunoaștem mai bine și să ne definim mai nuanțat identitatea spirituală. Ediția de față e un impunător monument înălțat acestei identități, cu strădania unor redutabili specialiști ca Teofil Teaha, Ioan Șerb și Ioan Ilișiu.

Pricererea lor filologică, folclorică și etnologică a repus în fluxul vieții noastre spirituale o lucrare de referință care ar trebui să stea în biblioteca fiecărui român și în toate bibliotecile mari ale lumii, pentru a ști lumea cine am fost și suntem. Elogiu editorilor!

7.

Ion Haines: **Mateiu Caragiale**, Editura „Roza Vânturilor”, București 1995.

Un util comentariu al operei lui Mateiu Caragiale realizează Ion Haines în această carte destinată tineretului studios din liceu și din facultățile cu profil filologic. Lucrarea aceasta, cu un frumos caracter didactic, e structurată pe mai multe capitole: Tabel cronologic, **Mateiu Caragiale** (privire de ansamblu), **Remember**, (analiza poeziei), **Craii de la Curtea Veche**, exegeza capodoperei în proză (a autorului), și **Aprecieri critice** (extrase din judecățile de valoare exprimate de Perpessicius, Cioculescu, Vladimir Streinu, Tudor Vianu, Al. Oprea, Ovidiu Cotruș și alții).

O însemnare de pe coperta a patra a cărții informează exact pe cititor despre autorul acestei frumoase și folositoare cărți: „Poet, prozator, dascăl împătimit pentru profesia sa, cu o experiență didactică îndelungată, conf. univ. dr. Ion Haines este și un pasionat cercetător al istoriei literare...”

Cartea de față este o măturie, sperăm, convingătoare.

ORIZONTUL PĂCII ÎN

BALCANI

VALENTIN LIPATTI

Așadar, în Balcani pacea mijeste la orizont. După o negociere laborioasă, acordul de la Dayton - care va fi consacrat de conferința finală ce se va ține la Londra în decembrie - are toate șansele să ducă la terminarea conflictului armat și restabilirea păcii în Bosnia-Herțegovina. Dacă și acordul intervenit între guvernul de la Zagreb și reprezentanții Slavoniei Orientale va fi aplicat, atunci se va putea vorbi de o pacificare efectivă în mult frământatul spațiu fost iugoslav. Acolo unde negociații cu experiență, ca lordul Carrington, Cyrus Vance sau David Owen, au eșuat unul după altul, Richard Holbrooke a izbutit, prin competență și o tenacitate exemplară, să-i determine în cele din urmă pe Slobodan Milošević, Franjo Tuđman și Alija Izetbegović să cadă de acord asupra planului de pace privind Bosnia-Herțegovina. Unii comentatori politici, care nu prea știu cât de anevoioasă este finalizarea unei astfel de negocieri, scot în evidență cărențele acordului și se îndoiesc de perspectivele prea puțin valabile ale unei Bosnii multi-etnice și pluriculturale. Fără îndoială că viitorul, despre care Tucide spunea că este imprezvizibil, ne va lămuri și în această privință. Deocamdată însă, ceea ce este important și urgent este încetarea definitivă a ostilităților, revenirea la starea de pace și trecerea la reconstrucția Bosniei. Dacă cele hotărâte la Dayton vor fi deci traduse în viață, atunci se va putea aprecia succesul incontestabil al diplomației americane, și-aceasta în ciuda folosirii cu totul reprobabile a recurgerii la forța militară de către NATO, care i-a bombardat cu sălbăticie pe sârbii bosniaci în etapa premergătoare începerii negocierilor. Acordul de la Dayton este apreciat de președintele Milošević ca fiind superior planului de pace propus de Grupul de Contact. În tot cazul, ceea ce este imperios necesar este ca, pacea odată proclamată, părțile beligerante să dea dovadă de înțelepciunea și voința politică necesară pentru a nu repune în cauză cele convenite și a re-prinde conflictul armat. Mai ales că pericolul reizbucnirii unor conflicte interetnice, mai cu seamă la Sarajevo, este de parte de a fi fost îndepărtat. Mai trebuie reamintit pe de altă parte că înțelegerile de la Dayton au permis Consiliului de Securitate al O.N.U. să ridice sancțiunile aplicate Republicii Federale Iugoslavia, care vreme de trei ani și jumătate a suferit de pe urma unei astfel de politici, ce se înscrie mai curând în „dreptul forței” decât în „forța dreptului”. În schimb, ridicarea progresivă a embargoului asupra armelor destinate părților beligerante mi se pare o măsură extrem de periculoasă, în condițiile în care pacea este un proces încă fragil, iar tentația de a continua luptele este încă foarte puternică. Să sperăm însă că acordul de pace va prinde rădăcini solide și că liniștea va putea reveni prin urmare în spațiul fostei Iugoslavii. Forțele O.N.U., estimate la 60.000 de oameni, cu participarea a vreo 25 de țări, printre care probabil și România, vor avea de altfel misiunea capitală de a garanta aplicarea acordului de pace.

Dacă lucrurile se vor petrece astfel, ne putem întreba, pe bună dreptate, care sunt marile probleme cu care noile state vor fi confruntate. Mai întâi, refacerea regiunilor devastate de cumplitul război civil. Va fi un proces anevoios, care va cere un efort endogen susținut, ca și o asistență economică internațională care să nu fie doar sim-

bolică. La rândul său, guvernul de la Belgrad va trebui să acționeze pentru lichidarea efectelor dezastruoase ale embargoului. Dincolo însă de refacerea materială, reconcilierea și buna conviețuire dintre etniile care s-au războit cu atâta absurdă înverșunare vor constitui fără îndoială un proces dificil și îndelungat. Apoi, pe măsură ce vor reîntra în starea de normalitate, statele născute pe ruinele Iugoslaviei lui Tito vor trebui să se întrebe cum vor putea, fiecare în parte, să se afirme în noua arhitectură europeană și cum să-și promoveze mai ales interesele legitime față de partenerii infiniți mai puternici. O cooperare strânsă între ele, în plan economic și politic, ar fi poate de natură să corijeze efectele gabaritului lor modest. Nu se va reveni oare, cu timpul, la un parteneriat ce ar echivala în fond cu o modalitate de cooperare de tip confederal? Sunt tot atâtea sfidări care vor cere neapărat soluții adecvate.

În ceea ce o privește, România - care nu a încetat să precunizeze cu stăruință soluționarea exclusiv pe cale pașnică - nu poate decât să salute acordul de la Dayton, în speranța că el își va găsi aplicarea și că pacea va fi ca atare restabilită cu adevărat în Balcani. Ridicarea sancțiunilor împotriva Belgradului ne permite să reluăm de urgență colaborarea pe multiple planuri cu țara vecină și prietenă, să dezvoltăm totodată relațiile noastre cu Croația și cu Bosnia-Herțegovina și să contribuim în mod activ la

procesul de reconstrucție. Neavând litigii cu niciuna dintre părți, ci, dimpotrivă, raporturi de cooperare și prietenie cu ele, putem juca, așadar, un rol benefic în asigurarea stabilității și prosperității de care popoarele din fosta Iugoslavie au atâtea nevoie.

Va trebui totodată să fie reluat tratat cooperarea balcanică multilaterală, pe care, din iunie 1991, stările conflictuale au compromis-o în cea mai mare măsură. O astfel de cooperare multilaterală este posibilă și necesară, pe măsură ce raporturile de bună vecinătate și de încredere se vor fi restaurat în spațiul balcanic. Acest demers nu va porni desigur de la zero. Vor trebui să fie reactualizate și impulsionate prevederile de ordin programatic și instituțional, care au fost convenite de conferințele ministeriale de la Belgrad (1988) și Tirana (1990). Cooperarea interbalcanică va trebui să procedeze în mod selectiv, alegând acele proiecte de interes prioritar pentru țările din regiune, astfel încât dialogul multilateral dintr-o velleitate să devină treptat o realitate vie.

Sunt tot atâtea sarcini multe și grele pe care popoarele balcanice le au de rezolvat în condițiile restabilirii păcii. Un astfel de pariu este desigur greu de câștigat bătând din palme. Dar oamenii de pe aceste meleaguri știu prea bine că sacrificiul este - ca în legenda Meșterului Manole - prețul duratei și al desăvârșirii.

ASPIRAȚIA DREPTULUI LA UNIVERSAL

Prof. dr. VICTOR DAN ZLĂTESCU,
membru asociat al Academiei
Internaționale de Drept Comparat,
președintele Societății Române de Drept Comparat

Gândirea juridică modernă este eminamente comparatistă. Circulația de idei a timpului nostru a făcut inadmisibilă cantonarea în limitele propriului sistem de drept, închistarea care privează de orizontul conferit de cercetarea comparativă.

S-a spus, pe drept cuvânt, că dreptul comparat redă științei juridice accesul la universal. Medicina, tehnica, științele sociale sunt marcate de un caracter universal, sunt aceleași peste tot. Dreptul însă nu. Din epoca în care dreptul roman avea într-adevăr vocație la universalitate, fiind singurul sistem juridic coerent și complet, care, cel puțin pe continentul european, era aplicat aproape pretutindeni, nu a mai existat un astfel de sistem. Fărămișarea feudală, apoi împărțirea în state ale lumii moderne au condus la apariția unei multitudini de sisteme juridice, sub unele aspecte chiar antitetice, ceea ce îl făcea pe Pascal să se lamenteze: „Adevăr dincoace de Pirinei, minciuna dincolo de ei”.

Știința juridică a devenit ea însăși fărămișată, fiind obligată să cerceteze dreptul fiecăruia din aceste state. Apariția „marei sistem de drept al țărilor socialiste”, care se refuza oricărei comparații cu lumea juridică din afară, a adâncit spărtura, dând o lovitură teribilă cercetării juridice din statele internate în „lagăr”.

Vremurile însă s-au schimbat, putându-se astăzi decela mugurii unei noi universalizări. La aceasta contribuie, desigur, dreptul internațional, care reprezintă, în esență, o operă de unificare legislativă în diverse registre. Un loc important în acest proces îl ocupă mișcarea internațională și națională pentru consacrarea drepturilor omului. Devenită, astfel cum se exprima un cunoscut autor român în titlul unei cărți care a dobândit o largă circulație, o adevărată religie a secolului nostru, mișcarea pentru drepturile omului a căpătat un ascendent uriaș.

Dar rolul cel mai însemnat în acest proces îl are dreptul com-

La Universitatea „Spiru Haret”

parat. Confruntarea sistemelor naționale permite identificarea unor constante de reglementare, definirea unui corp de principii, instituții juridice sau chiar reglementări, pe care semnul generalității le consacră ca făcând parte din patrimoniul de concepte juridice general-umane. Ele exprimă, incontestabil, platforma minimală - dar universală - a concepției umane despre bine și rău, despre just sau injust. Dacă aceste constante sunt o ilustrare a dreptului natural, izvorâte din natura umană sau au cauze sociale, este o problemă prea amplă și prea discutată în filosofia dreptului - care, de altfel, nu a reușit nici astăzi să găsească o explicație care să fie admisă de toți - pentru a stăruia asupra ei.

Ca disciplină juridică, metoda comparatistă s-a consacrat drept una din cele mai utile unelte de lucru în opera de împărțire a justiției dar și în cea de elaborare legislativă, ea conferind cercetătorului o perspectivă amplă asupra fenomenului legislativ, o deschidere asupra experienței juridice a altor state.

Dreptul comparat a cunoscut în România antebelică o dezvoltare interesantă. Nicolae Titulescu, conștient de interesul pe care îl prezintă, a înființat Societatea Română de Legislație Comparată, - asociație ce a dobândit în epocă o autoritate incontestabilă - și a pledat pentru introducerea studiului dreptului comparat în facultățile de drept. Alexandru Otetelișanu, care a condus catedra de drept comparat a Universității din București, a publicat lucrări deosebit de apreciate în țară și străinătate. Ele au fost continuate apoi, în Germania, de fostul său asistent, Leontin Jean Constantinesco, autorul unuia din cele mai re-

putate tratate de drept comparat din literatura juridică universală.

Reluând legăturile firești cu lumea juridică europeană și de peste Ocean, cercetarea juridică comparatistă din România contemporană înregistrează succese remarcabile. În cadrul Societății Române de Drept Comparat, al Uniunii Juriștilor, al Institutului de Cercetări Juridice sau al Institutului Român pentru Drepturile Omului, au fost elaborate și publicate lucrări însemnate privind teoria generală a comparației, teoria marilor sisteme de drept - așa numita Geografie juridică - sau cercetări de drept comparat aplicat.

Introducerea cursului de drept comparat în programul de studii al Facultății de Drept a Universității „Spiru Haret” vine astfel în direcția unora din cele mai valoroase linii de evoluție ale științei juridice contemporane.

Efortul comparatiștilor români se înscrie, de altfel, în marea mișcare comparatistă mondială, ilustrată de activitatea Academiei Internaționale de Drept Comparat de la Paris, a unor societăți naționale, printre care locul de frunte este ocupat de prestigioasa Societate Franceză de Legislație Comparată, sau de publicații cum sunt „Revue Internationale de Droit Comparé” sau „American Journal of Comparative Law”.

Congresele periodice ale Academiei Internaționale, numeroasele conferințe și simpozioane ce se organizează pretutindeni marchează înclinarea din ce în ce mai mare a juriștilor din toate țările lumii către problematica comparatistă. Accesul spre universalitate al dreptului pare a avea astfel perspective îmbucurătoare.